

بررسی عوامل مؤثر بر ارتقاء مشارکت مرزنشینان در پیشگیری از جرائم مرزی

(مطالعه موردی: شهرستان مرزی آستارا)

عدالت زیننده کپته^۱، سودابه فیض بخش^۲

تاریخ دریافت: ۹۴/۱۰/۰۱

تاریخ پذیرش: ۹۴/۱۱/۲۴

چکیده

زمینه و هدف: امروزه مشارکت به عنوان یکی از اساسی ترین و مهم ترین عنصر جوامع در حال توسعه می باشد و هرچه زمینه مشارکت مردمی افزایش یابد، امکان موفقیت بیشتر میسر می گردد و در واقع حقی است که می بایست برای همگان در اجتماع فراهم گردد تا در نهایت به توسعه یافتگی و مدیریت پایدار منجر گردد. در این راستا علاوه بر اینکه به عنوان یک ضرورت از آن یاد می شود، توجه به مشارکت مرزنشینان می تواند به ارتقاء ضریب امنیت مرزی، کارایی بیشتر و صرف هزینه کمتر جهت پیشگیری از وقوع جرائم مرزی منجر گردد. هدف از انجام این پژوهش، بررسی عوامل مؤثر بر ارتقاء مشارکت مرزنشینان در پیشگیری از جرائم مرزی بر اساس ابعاد چهارگانه ۱. اقتصادی ۲. اجتماعی ۳. سیاسی ۴. فرهنگی در شهرستان مرزی آستارا می باشد و به این موضوع پرداخته که کدام عوامل و مؤلفه ها موجب افزایش مشارکت مرزنشینان شهرستان مرزی آستارا می گردد؟

روش: این تحقیق از نظر هدف، کاربردی و از لحاظ روش، تحلیلی- توصیفی و ابزار گردآوری اطلاعات مشتمل بر مطالعات کتابخانه ای و میدانی است که در روش میدانی از پرسشنامه محقق ساخته و مشاهده استفاده شده است. جامعه آماری تحقیق، ۸۷ نفر از مرزنشینان ساکن در شهرستان مرزی آستارا در سال ۱۳۹۳ بوده اند که روایی آن مورد تأیید اساتید و صاحب نظران بوده و در این تحقیق، به منظور تعیین پایایی پرسشنامه، از روش آلفای کرونباخ استفاده شد که مقدار آن ۰.۷۷۶ بود. مورد تأیید قرار گرفت.

یافته ها: یافته های تحقیق نشان می دهد عوامل مؤثر بر ارتقاء مشارکت مرزنشینان رابطه معناداری با ابعاد چهارگانه اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی در پیشگیری از جرائم مرزی در شهرستان آستارا دارد و در این بین عامل اجتماعی با شاخصه پاسخگو بودن نظام به خواسته های مرزنشینان به میزان ۱۰.۲۰ بیشترین و عامل فرهنگی با شاخصه توسعه شبکه رسانه ای به میزان ۷.۶۱ کمترین تأثیر را بر مشارکت مرزنشینان در پیشگیری از وقوع جرائم مرزی دارد. بنابراین برای ارتقاء مشارکت مرزنشینان می بایست به کلیه این شاخصه ها توجه بیشتری معطوف داشت و در نهایت می توان دریافت که بین دیدگاه مرزنشینان شهرستان مرزی آستارا در مورد مؤلفه های مؤثر در ارتقاء و پیشگیری از جرائم مرزی تفاوت وجود دارد.

واژه های کلیدی

مشارکت، عامل اجتماعی، عامل اقتصادی، عامل سیاسی، عامل فرهنگی

^۱ - دانشجوی دکتری رشته جغرافیای سیاسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران (نویسنده مسئول)، ایمیل

e.zibandeh@yahoo.com

^۲ - کارشناس ارشد آمار اجتماعی و اقتصادی دانشگاه علامه طباطبائی، ایمیل s.feizbakhsh@yahoo.com

مقدمه

مقوله «مشارکت»^۱ از جمله مباحث مهم حوزه‌های اجتماعی و جامعه‌شناسی است که به لحاظ اجتماعی مردم و جمعیت‌های ساکن در جوامع انسانی را شامل می‌شود و از آن سو دارای اهمیت است که انسان‌ها با یکدیگر ضمن سهیم شدن در امری مهم، به دولت‌ها نیز یاری می‌رسانند تا از حجم توان مضاعف به آن‌ها کاسته شود. مشارکت شرایط و بستریهایی را برای سهیم شدن همه اعضای جوامع در همکاری فعالانه، نفوذ در فرایند توسعه و شراکت در منافع حاصل از توسعه تعریف می‌نماید. (میدجیلی و همکاران^۲، ۱۹۸۹: ۲۳) در واقع مشارکت نوعی شراکت و سهیم شدن در تصمیم‌گیری، برنامه‌ریزی و اجرا می‌باشد که در پی آن مشارکت‌کنندگان تمایل پیدا می‌کنند تا برای انجام هدف مشترک با یکدیگر کنش متقابل نمایند. (قاسمی پویا، ۱۳۸۰: ۲۴) به‌رحال در سالیان اخیر از چنان اهمیتی برخوردار بوده است که آن را نه تنها باعث عزت نفس، افزایش تعاملات اجتماعی و ارتقاء توان مهارت و تجربه دانسته‌اند، بلکه در صورت مشارکت واقعی افراد منجر به تحقق توسعه و توانمندی می‌گردد و از این رو مشارکت را می‌بایست حلقه مفقوده توسعه دانست که در صورت مدیریت درست و بهینه اثرات مفیدی در بطن جوامع می‌گذارد. (پورمحمدی و همکاران، ۱۳۹۲: ۳)

در دنیای کنونی به دلیل اینکه از مشارکت به‌عنوان یک مفهوم چندبعدی پیچیده یاد می‌شود که نقش تصمیم‌گیری را در جامعه ایفا می‌نماید (لکونزه^۳، ۲۰۰۱: ۴۹) معمولاً این مقوله نادیده انگاشته می‌شود و در موارد کوتاهی که مطرح می‌شود یک‌طرفه و در حد انتظاراتی است که از شهروندان می‌رود و این انتظارات به دلیل عدم شرایط و بستریهای لازم از جمله آموزش و فرهنگ‌سازی درست توسط رسانه‌ها حاصل چندانی ندارد. بنابراین سازمان‌های مردم‌نهاد که تعامل با مردم در پیشبرد امورات آن‌ها تأثیر بسزایی دارد باید

1. Participation

2. Midgley et al

3. Lekunze

راهکارهای ایجاد و حفظ و تداوم آن را مدنظر قرار دهند و یکی از این امور مشارکت مردم با پلیس در جامعه در جهت کنترل بیشتر و حفظ امنیت می باشد که در این راستا توجه به مرزنشینان و تعامل دوسویه مرزبانان و مرزنشینان می تواند به پیشگیری از جرائم مرزی کمک شایانی نماید. پس اگر مشارکت را دخالت مرزنشینان در تصمیم گیری به منظور افزایش سازگاری اجتماعی در مرز بدانیم، می توان دریافت که مرزنشینان برای مشارکت در کنترل جرائم مرزی به دو عامل تأثیرگذار افزایش باسوادان و دسترسی بیشتر به رسانه ها و به ویژه رسانه های دیداری و شنیداری محلی نیاز مبرم دارند (ملک حسینی، ۱۳۹۲: ۲۳) و این در حالی است که در بیشتر مناطق مرزی این دودسته یا وجود ندارند و یا در صورت وجود، به صورت ناقص و ضعیف انجام می پذیرند که ضرورت دارد که مرزنشینان در صورت آموزش و ارتقاء سطح سواد و پیش رسانه ای خود، با وجود آگاهی از موانع پیش رو در بهبود شرایطشان مشارکت فعال نمایند.

رویکرد مشارکتی دارای موافقان و مخالفان زیادی است که موافقان آن به افزایش کیفیت کار و کیفیت زندگی کاری، افزایش روحیه وفاداری مشارکت کنندگان، ارتقاء انگیزه و علاقه مندی به کار، کاهش تعارضات و کاهش ناخرسندی شهروندان و بالاخره مخالفان بر فشارهای اجتماعی برای وفاق و سازگاری، کند بودن فرایند تصمیم گیری، فقدان هماهنگی در کار گروهی و برنامه ریزی نامناسب جلسات تأکید می کنند. (ایلی و همکاران، ۱۳۹۲: ۱۰۳) باوجود موافقان و مخالفان موضوع مشارکت باید پذیرفت که امروزه دولت ها دریافته اند که بدون مشارکت مردمی، نمی توانند دولت خود را در مسیر رضایت مندی شهروندان جامعه و در نهایت حکومت داری خوب به شهروندان معرفی نمایند و این امر مهم محقق نمی گردد مگر اینکه سازمان ها نیز این بستر را در جهت تعامل بیشتر با مردم و در خدمت به مردم فراهم نمایند. واقعیت بیانگر آن است که عدم مشارکت شایسته شهروندان و به ویژه مرزنشینان در تصمیمات مربوط به نحوه اداره مرز و چگونگی مرتفع نمودن مشکلات و نارسایی های آن سال هاست که اداره مرزهای کشور را برای مرزبانان که در این

زمینه خطرات فراوانی را پذیرفته‌اند، سایه افکنده است و مرزبانی ناجا نیز به‌عنوان یک زیرسامانه از نیروی انتظامی از این قاعده مستثنی نبوده به‌منظور استقرار کامل امنیت مرزی و تأمین آسایش مرزنشینان به‌تنهایی از قدرت لازم جهت موضوعات مربوط به مرز برخوردار نبوده و نیاز به مشارکت مرزنشینان در مدیریت مرزی به چشم می‌خورد که مطالعه عوامل مؤثر بر ارتقاء مرزنشینان در جهت پیشگیری از جرائم مرزی در همین راستاست.

تجربه خدمت در مرزبانی و همچنین بر اساس اطلاعات دریافتی از سایر کارکنان نشان از آن دارد که مقوله مشارکت توسط مرزنشینان در گذشته مطرح نبوده ولی در سالیان اخیر با ایجاد ساختار فرماندهی توجه ویژه‌ای به بحث مشارکت مرزنشینان در تعیین سرنوشت آن‌ها شده است، اما روش‌های مشارکت به دلیل عدم ساختار و زمینه‌های مطلوب چندان توفیقاتی نداشته است که ورود کالاهای قاچاق و مواد مخدر توسط این مرزنشینان می‌تواند گواهی روشن و مستند بر این ادعا باشد. به‌رحال آنچه به نظر می‌رسد در جهت توسعه پایدار باید به مشارکت در ابعاد گوناگون آن توجه وافر نمود و در صورتی می‌توان به نتایج مطلوب در کارایی اجتماعی دست یافت که به مقوله «مشارکت‌پذیری محلی»^۱ به‌عنوان یکی از ظرفیت‌های اجتماعات انسانی نگریست. (علیزاده اقدام و همکاران، ۱۳۹۲: ۱۹۸) و از آنجایی که تعداد قابل توجهی از شهروندان در مناطق مرزی کشور سکونت دارند توجه به مشارکت آن‌ها در برقراری و استقرار امنیت پایدار طی سالیان گذشته تاکنون مورد تأکید مسئولین و فرماندهان مرزبانی ناجا قرار گرفته است و در این بین شهرستان مرزی آستارا به‌عنوان یکی از شهرستان‌های تابعه فرماندهی مرزبانی استان گیلان در راستای ارتقاء مشارکت مرزنشینان خود در پیشگیری از جرائم مرزی در سطح حوزه مرزی، مشارکت‌پذیری محلی را جهت مرزنشینان نهادینه نموده که هدف آن ایجاد مشارکت خودجوش، خود تحرک و متعهد به حوزه سرزمینی است و در واقع می‌خواهد روند

^۱ . Local participation

مشارکت مرزی را تسهیل نماید تا بدین منظور به ناجا در قانون‌مداری و استقرار آسایش و آرامش مرزی در قالب مشارکت‌پذیری مرزنشینان کمک نمایند.

با توجه به مطالب ذکر شده، در راستای نهادینه نمودن مشارکت مرزنشینان در پیشگیری از جرائم مرزی در شهرستان مرزی آستارا توجه به چهار بعد اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی می‌تواند از جمله راهکارهای مؤثری باشد که در بخش‌ها و روستاهای مرزنشین شهرستان هدف به مورد اجرا گذاشته شود. لذا با توجه به مراتب فوق، این پژوهش سعی دارد با انتخاب شهرستان آستارا به عنوان جامعه آماری پژوهش، گامی در جهت توسعه مشارکت مرزنشینان در ابعاد یادشده بردارد و به این سؤال اصلی پاسخ دهد: عوامل مؤثر در ارتقاء مشارکت مرزنشینان به چه میزان در پیشگیری از وقوع جرائم در شهرستان مرزی آستارا تأثیرگذار است؟

اهداف پژوهش

هدف اصلی

شناخت میزان تأثیر عوامل مؤثر بر ارتقاء مشارکت مرزنشینان به منظور پیشگیری از جرائم مرزی در شهرستان مرزی آستارا

اهداف فرعی

- شناخت میزان تأثیر عامل اجتماعی بر ارتقاء مشارکت مرزنشینان به منظور پیشگیری از جرائم مرزی در شهرستان مرزی آستارا
- شناخت میزان تأثیر عامل اقتصادی بر ارتقاء مشارکت مرزنشینان به منظور پیشگیری از جرائم مرزی در شهرستان مرزی آستارا
- شناخت میزان تأثیر عامل سیاسی بر ارتقاء مشارکت مرزنشینان به منظور پیشگیری از جرائم مرزی در شهرستان مرزی آستارا
- شناخت میزان تأثیر عامل فرهنگی بر ارتقاء مشارکت مرزنشینان به منظور پیشگیری از جرائم مرزی در شهرستان مرزی آستارا

فرضیه‌های تحقیق

- عامل اجتماعی بر ارتقاء مشارکت مرزنشینان به منظور پیشگیری از جرائم مرزی در شهرستان مرزی آستارا تأثیر گذار است.
- عامل اقتصادی بر ارتقاء مشارکت مرزنشینان به منظور پیشگیری از جرائم مرزی در شهرستان مرزی آستارا تأثیر گذار است.
- عامل سیاسی بر ارتقاء مشارکت مرزنشینان به منظور پیشگیری از جرائم مرزی در شهرستان مرزی آستارا تأثیر گذار است.
- عامل فرهنگی بر ارتقاء مشارکت مرزنشینان به منظور پیشگیری از جرائم مرزی در شهرستان مرزی آستارا تأثیر گذار است.

پیشینه تحقیق

پژوهشگران متعددی در داخل و خارج از کشور به بررسی مسئله مشارکت در سازمان‌ها و ارگان‌های گوناگونی پرداخته‌اند که در ادامه به تحقیقات مرتبط با مشارکت مرزی اشاره خواهد شد:

پراگر و پوستاموس^۱ (۲۰۱۰)، در پژوهش‌های خود با موضوع «بررسی عوامل اقتصادی و اجتماعی در مدیریت پایدار مرزی» به بررسی عوامل فردی، اجتماعی و روانی مؤثر بر مشارکت مرزنشینان در توسعه مناطق مرزی پرداخته‌اند که نتایج تحقیقات آن‌ها حاکی از آن است که عوامل اجتماعی مانند تعلیم و تربیت، وابستگی به دولت، عضویت در نهادهای اجتماعی و منزلت اجتماعی، میزان نگرش نسبت به طرح‌ها، توانمندسازی جوامع محلی، سازمان‌دهی جوامع محلی، توجه به حق مالکیت، ایجاد اشتغال، مشارکت اجتماعی، اعتماد به مسئولان دولتی و محلی و بالاخره آینده‌نگری از عوامل مؤثر در مشارکت مرزنشینان در توسعه مناطق مرزی و بالطبع کنترل جرائم خواهد بود، از دیدگاه عوامل روانی به مشارکت

^۱ . Prager & Posthumus

درست، تعهد بهره‌برداران، طرز فکر مردم، تقدیرگرایی و از دیدگاه عوامل فردی نیز می‌توان به تجربه، سطح تحصیلات، سن، مسئولیت‌های محلی و شغل را مؤثر دانست. کماسی و خدادادی (۱۳۹۱)، در تحقیقی با عنوان «سنجش میزان و نوع مشارکت شهروندان با پلیس در برقراری نظم و امنیت شهرهای مرزی (نمونه موردی: شهر مرزی زاهدان)» مشارکت را بهترین راه توسعه همه‌جانبه در موفقیت جوامع می‌دانند و آن را مبتنی بر سه ارزش سهیم کردن مردم از قدرت و اختیار، راه دادن مردم برای نظارت بر سرنوشت خویش و بازگشودن فرصت‌های پیشرفت بر روی رده‌های زیرین جامعه دانسته‌اند و برای این منظور با استفاده از روش توصیفی و تحلیلی از جامعه آماری شهر زاهدان نتایج حاکی از آن بوده است که ۶۸/۵ درصد از مردان و ۳۱/۵ درصد از زنان از تمایل کامل به همکاری و مشارکت با پلیس دارند و در مجموع ۸۰ درصد از هر دو گروه (زنان و مردان) استفاده از تلفن را جهت همکاری و مشارکت با پلیس را ترجیح داده‌اند.

علی مددی (۱۳۹۲)، در طرح تحقیقاتی با موضوع «راهکارهای مشارکت مستقیم مردم مرزنشین در ایجاد امنیت پایدار در مرز ایران و پاکستان (مطالعه موردی: استان سیستان و بلوچستان)» به سه حوزه مشارکت اقتصادی، اجتماعی و سیاسی در استان سیستان و بلوچستان پرداخته که بر اساس داده‌های جامعه آماری، مشارکت اقتصادی در سطح ۲۷/۱ درصد پایین‌ترین مشارکت در میان استان‌های کشور می‌باشد، مشارکت سیاسی نیز رقم پایینی به‌طور میانگین در انتخابات برگزار شده وجود دارد و همچنین در بخش مشارکت اجتماعی نیز اوضاع بر همین منوال است و این داستان مشارکت کمی در مقایسه با دیگر استان‌های مرکزی کشور دارد و این امر اثر مستقیمی بر پایین بودن ضریب امنیت دارد. هر چند که در برخی شاخص‌ها رشد مشاهده می‌شود اما در مجموع درصد مشارکت پایینی وجود دارد. البته این موضوع به شاخص‌های توسعه نیز مربوط می‌شود، توسعه ناموزون سبب شده است که مناطق مرکزی بیشتر از مناطق پیرامونی رشد داشته باشند و این موازنه به

نفع استان‌های مرکزی سنگینی کند. این موضوع یکی از دلایل پایین بودن نرخ مشارکت‌های سیاسی، اقتصادی و اجتماعی در این استان می‌باشد.

ملک حسینی و محمدی (۱۳۹۳)، در پژوهشی با موضوع «مشارکت مرزنشینان راهکاری جهت دستیابی به امنیت پایدار اجتماعی (مورد مطالعه: شهر مرزی اینچه برون)» یکی از اصلی‌ترین مؤلفه‌هایی که امنیت را ارتقاء می‌بخشد و جامعه را سالم، آرام و مطلوب می‌سازد مشارکت اجتماعی می‌دانند. لذا باهدف ارزیابی مشارکت مرزنشینان در دستیابی به امنیت پایدار اجتماعی در شهر مرزی اینچه برون ضمن بررسی آماری میزان تمایل مرزنشینان برای مشارکت در طرح‌های گوناگون امنیتی در سطح مناطق مرزی، نتایج تحقیقات آن‌ها حاکی از آن دارد که میزان تمایل به مشارکت فکری و مشورتی در میان مرزنشینان ساکن در شهر مرزی اینچه برون در سطح نسبتاً بالایی قرار دارد. درعین حال می‌توان با بازنگری مجدد در قوانین و دستورالعمل‌های موجود، بهره‌گیری از کارشناسان مجرب بومی و برگزاری جلسات مشورتی و آموزشی با مشارکت هنگ مرزی اترک، میزان تمایل به مشارکت مرزنشینان را در تأمین امنیت اجتماعی افزایش داد.

مطالعات فوق نشان می‌دهد که هرکدام از این مطالعات به زوایا و نظریات گوناگون اشاره نموده‌اند، اما از آنجا که هرکدام به بخشی از موضوع پرداخته‌اند، تنها با اتکا به این رویکردها نمی‌توان به تأثیر عوامل مؤثر در ارتقاء مشارکت مرزنشینان در پیشگیری از وقوع جرائم مرزی را در مناطق مرزی پرداخت. لذا در مطالعه حاضر برای شناسایی عوامل مؤثر در مشارکت مرزنشینان در پیشگیری از وقوع جرائم مرزی از دیدگاه ترکیبی و در قالب چهار عامل اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی که تلفیقی از نظرات ارائه‌شده است را در پژوهش حاضر مورد استفاده قرار داده‌ایم که این گونه پژوهش با رویکرد ارائه‌شده کمتر مورد مذاقه و واکاوی قرار گرفته و انجام پژوهشی با این عنوان در نوع خود دارای تازگی می‌باشد.

موقعیت جغرافیایی منطقه مورد مطالعه

شهرستان مرزی آستارا، با وسعتی بیش از ۳۳ هزار کیلومتر بین در ۴۸ درجه و ۵۲ دقیقه و ۳۰ ثانیه طول شرقی جغرافیایی و در ۳۸ درجه و ۲۶ دقیقه عرض شمالی جغرافیایی از خط استوا واقع شده است و ارتفاع آن از سطح دریاهای آزاد ۲۲ متر می‌باشد و از سطح دریای خزر ارتفاع آن ۴ متر می‌باشد. این شهرستان از شمال به جمهوری آذربایجان، از جنوب به شهرستان تالش، از غرب به استان اردبیل و از شرق به دریای خزر محدود شده است و آخرین نقطه مرزی ایران و جمهوری آذربایجان محسوب می‌گردد. رود آستاراچای که از کنار راه شوسه آستارا- اردبیل می‌گذرد، آستارای ایران را از آستارای جمهوری آذربایجان جدا می‌سازد. شیب کلی این شهرستان از جهت غرب به شرق می‌باشد. این شهرستان از نظر جغرافیایی بر سر سه راه قرار گرفته است: راه جنوبی آن که از کنار دریای خزر به بندرانزلی و راه شمالی آن از کناره همین دریا به ایران که روس‌ها آن را آذربایجان خوانده‌اند، کشیده شده است. راه غربی که از گردنه حیران می‌گذرد و به اردبیل می‌رسد. این شهرستان دارای آب و هوای گرم و مرطوب است و متوسط دمای آن به ۲۰/۱ درجه سانتیگراد و حداقل و حداکثر مطلق آن نیز به ترتیب ۳- و ۳۵/۶ درجه سانتیگراد ثبت شده است. و از نظر رطوبت نیز با توجه به قرار گرفتن در کناره دریای خزر از رتبه بالایی برخوردار است و متوسط این نرخ به ۷۴ درصد و حداقل مطلق و حداکثر مطلق این شاخص در همین دوره ۵۴ و ۹۴ درصد بوده است. در این شهرستان رودخانه‌های آستاراچای، ملاهادی، کانرود، لوندویل و چلونند وجود دارند که طول بزرگ‌ترین آن‌ها رودخانه آستاراچای که ۳۶ کیلومتر طول دارد و دارای ارتفاعات شمال غربی و نه بین Vanabin و پایین قلعه تاریخی شیندان قرار دارد و چند نهر و شعبه دیگر مانند ویرید Virid به آن ملحق می‌شود. (زینده کپته و همکاران، ۱۳۹۲: ۵۳ به نقل از سالنامه آماری استان گیلان، ۱۳۹۲)

شکل ۱: موقعیت شهرستان مرزی آستارا

مبانی نظری تحقیق

مفهوم مشارکت: یکی از شاخص‌هایی که در جهت‌گیری رفتاری جوامع تأثیر دارد مفهوم مشارکت است و عبارت است از فرایند همکاری عموم مردم در امور مربوط به آن‌ها از یک سو، تمایل و توانایی اظهارنظر، انتخاب و انتقاد از سوی دیگر را می‌گویند. این مفهوم از دهه هفتاد میلادی به‌عنوان یکی از مباحث مهم و اساسی در حوزه‌های اجتماعی و سیاسی ورود کرد ولی حوزه اصلی آن در علوم اجتماعی و در رویکردهایی چون تعاون، همیاری و مددکاری اجتماعی نمود بیشتری یافته است. (عباسی، ۱۳۹۲) مشارکت به معنی به‌کارگیری افراد و منابع شخصی در راستای یک هدف واحد است که کلیه افراد جامعه را به بالاترین هدف باهم سهیم می‌نماید. (میرسارود و حسینی، ۱۳۸۹: ۱۱۸) که به نظر می‌رسد دو معنا می‌توان از آن استنباط کرد: معنای اول آن تعلق خاطر به گروهی خاص و داشتن سهم در آن و در معنای دوم داشتن شرکت فعالانه در گروه را می‌رساند و یا به آن دسته از فعالیت‌های ارادی دلالت دارد که در آن اعضای یک جامعه در امورات مشخصی در روستاها و شهرها به صورت مستقیم و غیرمستقیم در مشارکت اجتماعی سهیم هستند. (مهدوی و رحمانی خلیلی، ۱۳۸۷: ۶) و به بیانی دیگر مشارکت از بی تفاوتی و عدم حس

تعاون و تمایل به تأمین منابع محدود شخصی در میان اعضای جامعه جلوگیری می‌نماید و نابرابری‌ها کاهش یافته و در نتیجه موجب همبستگی و وحدت ملی در میان گروه‌های اجتماعی می‌گردد و در واقع می‌توان گفت مشارکت یکی از شیوه‌های احترام‌آمیز به شخصیت اجتماعی و حقوقی افراد محسوب می‌گردد، زیرا فرد را به این امید که به خواسته‌ها و امیال فردی و اجتماعی خود می‌رسد، در زندگی اجتماعی شرکت می‌کند. (فرجی و فعلی، ۱۳۸۹: ۱۶۹) در این بین نقش مردم در این فرایند مهم‌تر از هر مقوله‌ای است به طوری که هرچقدر شاخص‌های اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و اقتصادی در یک جامعه بیشتر باشد، به همان میزان دستیابی به رشد پایدار محقق خواهد شد و این در حالی است که مشارکت شهروندان در مدیریت جوامع می‌تواند باعث ایجاد انسجام اجتماعی، کاهش هزینه خدمات و نیز کاهش آسیب‌پذیری را به دنبال داشته باشد. (ادریسی و شجاعی، ۱۳۹۱: ۱۱۸)

مشارکت مرزنشینان در شهرها و روستاهای مرزی به دنبال افزایش ضریب امنیتی نوار مرزی و کمک به نیروهای مرزبانی از جمله موضوعاتی است که از سالیان گذشته تاکنون مطرح بوده است. زمینه‌های مشارکت مرزنشینان شامل آن دسته از طرح‌هایی می‌شود که برحسب شرایط نوار مرزی و امکانات موجود، باعث کاهش و یا حذف زمینه‌های جرائم مرزی می‌گردد. و در این راستا نقش جوانان مرزنشین در افزایش مشارکت برای شرکت در طرح‌های مناطق مرزی نمود بیشتری به نسبت افراد کهنسال دارد. به‌رروی پیشگیری از وقوع جرائم مرزی با کمک مرزنشینان و همکاری آن‌ها از جمله برنامه‌هایی است که در صورت همکاری متقابل مرزنشینان و نیروهای مرزبانی می‌تواند در کاهش انواع جرائم مرزی به تناسب موقعیت نوار مرزی تأثیر بسزایی را داشته باشد. در واقع مشارکت مرزنشینان در مدیریت مرزی این پیام را دارد که نسبت به سرنوشت خود بی‌تفاوت نیستند، بلکه حساس‌اند و وظایف خود را در مباحث اجتماعی، سیاسی و اقتصادی پذیرفته‌اند. یکی از این سکونتگاه‌ها در استان گیلان که قابلیت زیادی در بروز انواع جرائم آشکار و پنهان را دارد،

شهرستان مرزی آستارا می‌باشد. شهرستانی که از آن به‌عنوان امن‌ترین شهرستان مرزی در کشور یاد می‌شود که دارای کمترین جرائم می‌باشد که با حضور قدرت‌های منطقه‌ای و فرا منطقه‌ای در کشور مقابل - جمهوری آذربایجان - در سالیان اخیر زمزمه‌های بروز انواع جرائم و تهدیدها متصور می‌باشد. از این رو به نظر می‌رسد پیشگیری از وقوع جرائم مرزی با مشارکت مرزنشینان آستارایی می‌تواند باعث کاهش و یا حذف جرائم گردد.

ابعاد مشارکت مرزنشینان

عامل اجتماعی: در مشارکت اجتماعی افرادی که دارای نگرش‌ها و دیدگاه‌های متفاوت هستند را گرد هم می‌آورد و یک پیش‌بینی کننده قوی برای تعیین میزان مدارای افراد و کیفیت زندگی در اجتماع است. این فرایند بر سه ارزش بنیادی مشارکت مردم در قدرت، اجازه نظارت مردم در نظارت بر سرنوشت خود و بالاخره بازگشایی فرصت‌های پیشرفت به روی مردم تأکید دارد و جنبه مثبت این نوع مشارکت، از میان بردن انسداد و یکنواختی و شکوفا نمودن نیروی ابتکار و خلاقیت در انسان‌هاست. بدین معنا که انسان‌ها از خود خلاقیت و ابتکار بروز می‌دهند که در تصمیم‌گیری مشارکت می‌نمایند. (گلابی و رضایی، ۱۳۹۲: ۶۶) از نظر «هانتینگتون ۱» مشارکت و توسعه در گرو شکل‌گیری شخصیت انسان‌ها است و از نظر وی انسان سنتی تمایل به ساکن بودن، عدم تغییر در طبیعت و جامعه را دارد و در مقابل انسان مدرن با نگرش‌ها و طرز تلقی‌های گوناگون روبه دوست و در برابر هرگونه تغییر و دگرگونی نه تنها نگرش مثبتی دارد، بلکه خود را با آن شرایط وفق نیز می‌دهد. (هانتینگتون^۱، ۱۳۷۰: ۵۴)

عامل اقتصادی: اهمیت فراوان و در حال گسترش مباحث اقتصادی در نواحی مرزی بر کسی پوشیده نیست و به‌عنوان یکی از تأثیرگذارترین عامل مناطق مرزی سبب شده است که دولت مردان در سال‌های اخیر در عین گسترش دیگر عوامل ایجاد مشارکت به این عامل توجه شایانی داشته باشند، تلاش در جهت عمران و آبادانی مرزها از طریق

¹ . Hanginton

خدمات رسانی به مرزنشینان، ایجاد تعاونی‌های مرزنشینان، سرمایه‌گذاری در جهت اشتغال و رفع بیکاری، ایجاد و توسعه بازارچه‌های مرزی ضمن تقویت کارکردهای اقتصادی آن‌ها، بستری را برای برقراری دیگر تعاملات را در دو سوی مرز فراهم می‌کنند تا در جلوگیری از گسترش انواع جرائم مرزی نقش بسزایی را داشته باشند که تحقق این اهداف به ارتقاء مشارکت مرزنشینان و محرومیت‌زدایی در مناطق مرزی مؤثر خواهد بود. (صالحی فرد، ۱۳۸۹: ۱۵۵) در مجموع اقتصاد مناطق مرزی ضمن اینکه شاخص مهمی در برقراری ارتباط بین کشورهای همسایه و مردم مرزنشین نواحی مرزی محسوب می‌شود، می‌تواند نقش اساسی در ترقی و پیشرفت توسعه اقتصادی نواحی مرزی، کاهش فقر و محرومیت، ایجاد روابط دوستی و مراودات بیشتر و بالاخره به کاهش جرائم مرزی در نواحی مرزی توسط مرزنشینان کمک نماید. (چاندوویفیت و همکاران^۱، ۲۰۰۴: ص ۱۵۴-۱۴۵)

عامل سیاسی: نظام‌های سیاسی بر پایه اعتماد عمومی و اراده مردمی استوار است و پایداری آن‌ها وابسته به دخالت و مشارکت مردم است و هرچقدر این وابستگی مردم به نظام بیشتر باشد نظام از مقبولیت زیادی برخوردار است. بنابراین مشارکت سیاسی به‌عنوان یکی از شاخصه‌های توسعه تلقی می‌شود و در واقع مشارکت سیاسی به معنای ورود تعداد زیادی از شهروندان به مباحث و امورات سیاسی در جامعه است که با این هدف مردم هویت خود را در جریان تماس با دیگران به دست می‌آورند و همچنین گرایش‌ها و رفتارهای آشکار را از دیگران بهره‌برده و در جریان تماس و معاشرت با دیگران کسب می‌نمایند. (گلابی و حاجی‌لو، ۱۳۹۱: ۱۷۶)

عامل فرهنگی: اگر فرهنگ را مجموعه‌ای از سنت‌ها، آداب و عادات و نیز مجموعه‌ای از ارزش‌ها تلقی کنیم که ساخت‌های اقتصادی، اجتماعی و سیاسی بر اساس آن استوار است، می‌توانیم با این رویکرد، فرهنگ‌ها را به‌عنوان شاخص‌های متمایزکننده جوامع و کشورها قلمداد کنیم. (ستایش، ۱۳۹۱: ۵۶۹) بنابراین با این ذهنیت مرزنشینان در نواحی مرزی با

^۱. Chandoevvit et al

مردم آن‌سوی مرز دارای رابطه‌های خویشاوندی و یا قومی، اجتماعی هستند، بالطبع گرایش آن‌ها در جهت ایجاد تعامل با کشور مقابل امری طبیعی بوده و وجود زبان و آداب و رسوم و زبان مشترک این نزدیکی را بیش‌ازپیش می‌نماید و این باعث می‌شود که ضمن ایجاد روابط فرهنگی زمینه‌ساز ایجاد روابط اقتصادی، اجتماعی و سیاسی نیز گردد و به‌طور مثال چون مرزنشینان به مقوله معیشت اقتصادی به‌عنوان یکی از مهم‌ترین عامل بسیار نیازمند هستند، عامل فرهنگی می‌تواند آن‌ها را از بسیاری از نیازمندی‌ها منتفع سازد و در واقع می‌توان گفت عامل فرهنگی پلی به‌سوی عامل اقتصادی، اجتماعی و سیاسی محسوب می‌گردد. پس چنانچه بخواهیم به عامل فرهنگی در مرزها برسیم، می‌بایست به یکپارچگی فرهنگی به‌عنوان یک عامل فرهنگی و امنیت ساز برای دولت‌ها توجه زیادی نشان دهیم و در مقابل عدم توجه به این مهم می‌تواند تهدیدات فرهنگی را که یکی از راهبردهای دشمنان انقلاب اسلامی در براندازی نرم، ایجاد و تشدید اختلافات قومی و مذهبی

را شاهد خواهیم بود که هدف نهایی آن گسست رابطه اقوام با دولت مرکزی است. شهرستان مرزی آستارا نیز ورود محصولات فرهنگی قاچاق و غیرقانونی و همچنین مشروبات الکلی می‌تواند به میزان زیادی آسیب‌پذیری را به همراه داشته باشد، بنابراین توسعه مساجد و پایگاه‌های بسیج در مناطق مرزی، تعامل با دانشگاه‌ها، وجود مراکز فرهنگی در جهت عدم نفوذ در شبکه‌های کشورهای بیگانه، تعامل با مطبوعات و رسانه‌ها می‌تواند به ارتقاء دیدگاه و بینش مردم برای انتخاب‌راه درست در این زمینه بسیار تأثیرگذار باشد و در نهایت به کاهش و یا حذف جرائم مرزی منجر شود. (همان: ۵۷۰)

مفهوم پیشگیری: پیشگیری در لغت به معنای «جلوگیری کردن، مانع شدن، جلو بستن و نیز اقدامات احتیاطی برای جلوگیری از رخدادهای بد و ناخواسته» بیان شده است. (معین، ۱۳۷۵: ۹۳۳) و در جرم‌شناسی، پیشگیری عبارت است از «به جلوی تبهکاری رفتن» یا استفاده از فن‌های گوناگون مداخله به‌منظور ممانعت از وقوع بزهکاری. (کرمی و

سراج، ۱۳۹۰: ۱۲۵) در معنای عام، پیشگیری از جرم به هر اقدامی می‌گویند که جلوی ارتکاب جرم را بگیرد که این اقدام می‌تواند در دو جنبه کیفری و یا غیر کیفری باشد و یا اینکه هر چیزی که جرم باشد و سبب کاهش میزان بزهکاری شود در گسترش معنای عام پیشگیری از جرم قرار می‌گیرد و در معنای خاص آن، مجموعه اقدامات و تدابیر غیر کیفری باهدف مقابله با بزهکاری از طریق یا از بین بردن علل جرم زا و نیز اثرگذاری بر فرصت‌های پیش‌جناپی است، به گونه‌ای که بتوان با استفاده از ابتکارات و سازوکارهای غیر قهرآمیز بر شخصیت افراد و وضعیت پیش از ارتکاب جرم اثر گذاشت تا از رخ دادن بزه جلوگیری شود. (نجفی ابرندآبادی، ۱۳۸۳: ۴۸) بنابراین پیشگیری بر دودسته پیشگیری وضعی و پیشگیری اجتماعی تقسیم می‌شود:

پیشگیری وضعی یکی از روش‌های نوین پیشگیری غیر کیفری است که در قرن بیستم مورد توجه جرم‌شناسان قرار گرفت. این روش مبتنی بر دو گونه کاهش وضعیت و فرصت‌های مناسب برای ارتکاب جرم و تبدیل کردن آن به شرایطی که موجب ناکامی و ناتوانی بالقوه مجرمان در تحقق بخشیدن به اندیشه مجرمانه آن‌ها می‌شود مانند نصب وسایل مراقبتی در اماکن عمومی مانند فروشگاه‌های بزرگ و اتومبیل‌ها برای پیشگیری از سرقت و غیره. بالاخره می‌توان گفت که این نوع پیشگیری مجموعه اقدامات و تدابیر فنی است که برای محدود کردن فرصت‌های ارتکاب جرم و مخار کردن شرایط و وضعیت‌های حاکم بر وقوع جرم اعمال می‌شود و تا حدودی از وقوع جرم جلوگیری می‌نماید. (ولیدی، ۱۳۸۴: ۳۳)

پیشگیری اجتماعی به مجموعه اقدامات پیشگیرانه که بر کلیه محیط‌های پیرامون فرد که در فرایند جامعه‌پذیری نقش داشته و دارای کارکرد اجتماعی هستند، تأثیرگذار است. بدین معنا که در این روش با تمرکز برنامه‌های تکمیلی شامل (آموزش، تربیت، ترغیب و تنبیه)، سعی در بهبود بهداشت زندگی خانوادگی، مسکن، فرصت‌های شغلی و اوقات فراغت دارد تا محیطی سالم و امن ایجاد نماید. در حقیقت این نوع از پیشگیری به‌طور مستقیم و

غیرمستقیم بر شخصیت افراد تأثیرگذار است تا از سازمان‌دهی فعالیت خود حول محور انگیزه‌های بزهکارانه جلوگیری نماید. و به‌طور کلی بر دودسته پیشگیری جامعه مدار که عوامل جرم‌زای محیط را خنثی کرده و پیشگیری رشد مدار که با مداخله زودرس بر کودکان و محیط پیرامون آن‌ها از بزهکاری آن‌ها در آینده جلوگیری می‌نماید. (اصغرزاده و توفیق، ۱۳۹۰: ۱۰۶ و کرمی و سراج، ۱۳۹۰: ۱۲۸)

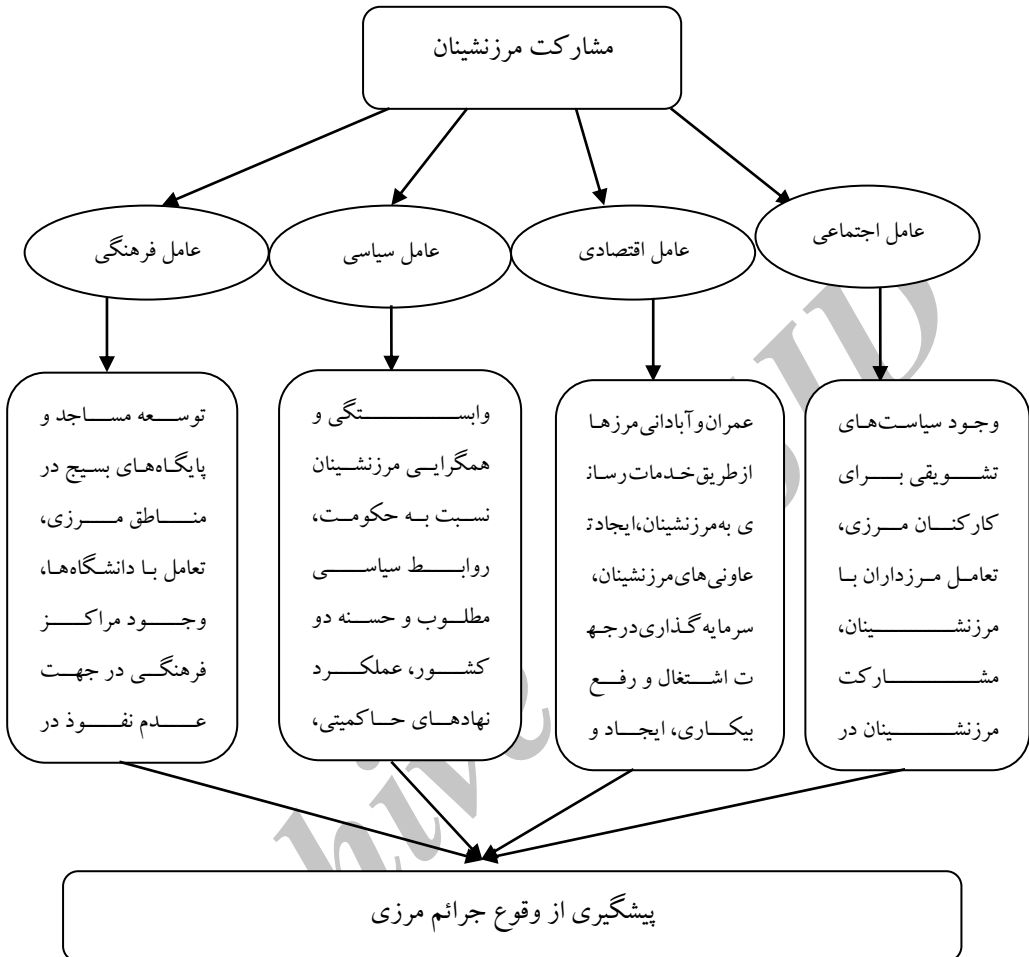
بنابراین اگر بخواهیم به پیشگیری از وقوع جرائم مرزی نگاهی دقیق داشته باشیم هر دو نوع پیشگیری وضعی و پیشگیری اجتماعی کاربرد خواهد داشت بدین معنی که در پیشگیری وضعی با توجه به اینکه انسداد مرزها به وسیله فنس و دیوارها در اغلب مناطق مرزی قابل رویت است، استفاده از وسایل مراقبتی مانند دوربین‌های مداربسته نقش بسزایی در کاهش جرائم مرزی خواهد داشت به ویژه اینکه در طول نوار مرزی شهرستان آستارا که پوشیده از فنس است می‌توان از این دوربین‌ها در کاهش و یا حذف جرائم استفاده کرد. و در بعد دیگر پیشگیری اجتماعی به‌عنوان یکی از مهم‌ترین زمینه‌های کاهش و یا حذف جرائم مرزی می‌تواند کمک شایانی به مرزبانان نماید، بدین معنا که در این فرایند به سه مرحله پیش از وقوع، مرحله وقوع و مرحله پس از وقوع می‌توان اشاره کرد. در مرحله پیش از وقوع باید به سلامت اجتماعی مرزنشینان توجه نمود و بدین ترتیب اقدامات و برنامه‌ها را بر اساس آن تنظیم نمود مانند قوانین حمایتی از مرزنشینان و لزوم توجه به نقش پیشگیرانه آموزش و پرورش، ایجاد هماهنگی بین نهادها و ارگان‌های مرتبط به امورات مرز و...

در مرحله وقوع جرم که پدیده جرم و بزهکاری از منظر پیشگیری قابل شناسایی است که در این مرحله انواع جرائم مرزی و میزان تنوع و شیوع آن ترسیم و نهادها و ارگان‌های دست‌اندرکار از جمله مرزبانی و نهادهای قضایی در پیگیری آن نقش خواهند داشت. و بالاخره در مرحله پس از وقوع جرم تأکید بر کشف، تعقیب و مجازات و تنبیه مجرمان است. مانند ورود انواع مواد مخدر و قاچاق کالا و همچنین مشروبات الکلی که پیشگیری از همه این‌ها بر عهده مرزبانی می‌باشد که با به‌کارگیری تمهیدات و شیوه‌های مناسب و با

توجه به امکانات موجود می‌توان امیدوار به کاهش مجرمین در این مرحله داشت، آمار بالای کشفیات و دستگیری قاچاقچیان در مناطق مرزی گویای این مدعاست. به هر حال به نظر می‌رسد که چنانچه مرزبانان در کشور به مقوله پیشگیری اجتماعی توجه بیشتری داشته باشد به‌طور حتم در کاهش وقوع انواع جرائم موفقیت خواهد داشت که در شهرستان آستارا توجه به مرزنشینان در قالب سلامت اجتماعی در مرحله پیش از وقوع جرم که با کمک نهادها و ارگان‌های فرهنگی و آموزشی منطقه در بسیج همگانی می‌توان به کاهش انواع جرائم مبادرت ورزید که در این بین می‌توان به نقش عوامل چهارگانه اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و اقتصادی به‌عنوان متغیرهای مستقل در این فرایند اشاره نمود که با تلفیق آن در پیشگیری اجتماعی شاهد اثرات مطلوبی خواهیم بود.

چهارچوب نظری و نمونه مفهومی تحقیق

چهارچوب نظری این تحقیق بر اساس مطالعات پیشینه تحقیقات و اهداف و یافته‌های آن و همچنین مطالعه در مورد مشارکت مرزنشینان در رابطه با پیشگیری از وقوع جرائم مرزی و دیدگاه‌های پژوهشگران و صاحب‌نظران مرزی در راستای عوامل مؤثر در مشارکت مرزنشینان چهار عامل را به‌عنوان مهم‌ترین عوامل بیان نموده‌اند که هر یک از این عوامل، متغیرهای متعددی را بر پیشگیری از وقوع جرائم مرزی مؤثر دانسته‌اند که در نهایت این مقاله با جمع‌بندی ادبیات موجود، نمونه مفهومی را در نمودار ۱ ارائه داده است.

نمودار ۱: نمونه مفهومی تحقیق

روش تحقیق

این پژوهش به منظور بررسی عوامل مؤثر بر ارتقاء مشارکت مرزنشینان به منظور پیشگیری از وقوع جرائم مرزی در شهرستان مرزی آستارا انجام گرفته است. نوع پژوهش کاربردی و روش پژوهش تحلیلی- توصیفی و ابزار گردآوری اطلاعات مشتمل بر مطالعات کتابخانه‌ای و میدانی است که در روش میدانی از پرسشنامه محقق ساخته و مشاهده

استفاده شده است. جامعه آماری این تحقیق از مرز نشینان شهرستان مرزی آستارا بوده که نمونه‌ای به تعداد ۸۷ نفر از این جامعه به روش تصادفی ساده انتخاب شده است. داده‌های جمع‌آوری شده با استفاده از نرم‌افزار SPSS به دو روش توصیفی و استنباطی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. جهت آزمون پایایی ابزار به کار گرفته شده در فرایند پژوهش ترجیح داده شده تا از "آلفای کرونباخ" استفاده گردد و بر این اساس مقدار آلفای خروجی از نرم‌افزار SPSS بر پایه ۰.۷۷۶ محاسبه گردیده است و برای پرسش‌های مربوط به بخش‌های گوناگون پرسش‌نامه، در مجموع می‌توان گفت پرسش‌نامه تحقیق از پایایی لازم برخوردار است. (جدول ۱). همچنین به منظور آزمون روایی محتوایی نظر کارشناسان و متخصصان مربوطه مینا قرار گرفته است. بدین منظور از تحلیل عاملی اکتشافی استفاده شده است مراحل استفاده از این تحلیل بر اساس سؤالات مطرح شده توسط متخصصان بوده پس از انجام این مراحل تعداد ۱۶ متغیر (سؤال) دارای اشتراکی بزرگ‌تر یا مساوی ۰/۵ بوده اند که بیانگر روایی پرسشنامه مذکور نیز می‌باشد. نتیجه در جدول ذیل نشان داده شده است.

اشتراک		
	اشتراک اولیه	اشتراک استخراجی
سیاست‌های تشویقی	۱.۰۰۰	۰.۵۵۲
تعامل سازنده با مرز نشینان	۱.۰۰۰	۰.۷۷۳
مشارکت مرز نشینان در امور اجرایی	۱.۰۰۰	۰.۵۸۵
توسعه مراکز رفاهی	۱.۰۰۰	۰.۵۰۰
عمران و آبادانی مرزها	۱.۰۰۰	۰.۶۰۰
ایجاد تعاونی‌های مرز نشینان	۱.۰۰۰	۰.۵۷۸
سرمایه گذاری	۱.۰۰۰	۰.۶۷۵
ایجاد و توسعه بازارچه‌های مرزی	۱.۰۰۰	۰.۵۷۰
وابستگی و مرز نشینان به حکومت	۱.۰۰۰	۰.۷۹۱
روابط سیاسی مطلوب دو کشور	۱.۰۰۰	۰.۵۰۰
عملکرد نهادهای حاکمیتی	۱.۰۰۰	۰.۵۰۹

پاسخگو بودن نظام به خواسته‌های مرزنشینان	۱.۰۰۰	۰.۷۱۹
آموزش همگانی	۱.۰۰۰	۰.۵۹۰
تعامل با دانشگاه‌ها	۱.۰۰۰	۰.۵۷۷
توسعه شبکه رسانه‌ای	۱.۰۰۰	۰.۵۰۲
وجود مطبوعات و نشریات بومی	۱.۰۰۰	۰.۵۲۵

جدول ۱	
تعداد پرسش‌ها	آلفای کرونباخ
۱۶	۰.۷۷۶

یافته‌ها

الف. یافته‌های توصیفی

۱. توزیع فراوانی متغیرها بر اساس جنسیت

جدول ۲: توزیع فراوانی متغیرها بر اساس جنسیت

جنسیت	فراوانی	فراوانی نسبی	فراوانی تجمعی
مرد	۷۷	۸۸.۵	۸۸.۵
زن	۱۰	۱۱.۵	۱۰۰
کل	۸۷	۱۰۰	

۲. توزیع فراوانی بر اساس سطح تحصیلات

جدول ۳: توزیع فراوانی بر اساس سطح تحصیلات

سطح تحصیلات	فراوانی	فراوانی نسبی	فراوانی تجمعی
دیپلم	۵۲	۵۹.۸	۵۹.۸
فوق دیپلم	۱۸	۲۰.۷	۸۰.۵
لیسانس	۱۷	۱۹.۵	۱۰۰
کل	۸۷	۱۰۰	

۳. جدول فراوانی همزمان متغیرهای جنسیت و سطح تحصیلات

جدول ۴: جدول فراوانی همزمان متغیرهای جنسیت و سطح تحصیلات

تحصیلات	جنسیت		کل
	مرد	زن	
دیپلم	۴۳	۹	۵۲
فوق دیپلم	۱۷	۱	۱۸
لیسانس	۱۷	۰	۱۷
کل	۷۷	۱۰	۸۷

۴. توزیع فراوانی بر اساس سن

جدول ۵: توزیع فراوانی بر اساس سن

سن	فراوانی	درصد فراوانی	فراوانی تجمعی
کمتر از ۲۵	۱۶	۱۸.۴	۱۸.۶
۲۶ تا ۳۰	۲۴	۲۷.۶	۴۶.۵
۳۱ تا ۴۰	۱۳	۱۴.۹	۶۱.۶
۴۱ تا ۵۰	۱۴	۱۶.۱	۷۷.۹
۵۱ تا ۶۰	۴	۴.۶	۸۲.۶
بیشتر از ۶۱	۱۵	۱۷.۲	۱۰۰
کل	۸۶	۹۸.۹	

ب. بررسی فرضیات به کمک نمونه پژوهش

فرضیه اصلی اول: از نظر پاسخ دهندگان، عامل اجتماعی از عوامل مؤثر بر مشارکت مرز نشینان در پیشگیری از وقوع جرائم مرزی است.

با توجه به مقدار آزمون t و سطح معنی داری 0.000 (جدول ۶) مشخص می شود که فرضیه فوق در سطح اطمینان ۹۵ درصد مورد قبول است. یعنی عامل اجتماعی بر مشارکت مرزنشینان مؤثر است و فرض H_1 تأیید می شود.

فرض H_0 : عامل اجتماعی از عوامل مؤثر بر مشارکت مرزنشینان در پیشگیری از وقوع جرائم مرزی نیست

فرض H_1 : عامل اجتماعی از عوامل مؤثر بر مشارکت مرزنشینان در پیشگیری از وقوع جرائم مرزی است.

جدول ۶: آزمون فرضیه اول

	آماره t	درجه آزادی	سطح معنی داری	اختلاف میانگین	فاصله اطمینان ۰.۹۵	
					حد پایین	حد بالا
عامل اجتماعی	۱۱۲.۹۴۳	۸۶	۰.۰۰۰	۴.۳۷۶۴۴	۴.۲۹۹۴	۴.۴۵۳۵

فرضیه اصلی دوم: از نظر پاسخ دهندگان، عامل اقتصادی، از عوامل مؤثر بر مشارکت مرزنشینان در پیشگیری از وقوع جرائم مرزی است.

با توجه به مقدار آزمون t و سطح معنی داری 0.000 (جدول ۷) مشخص می شود که فرضیه فوق در سطح اطمینان ۹۵ درصد مورد قبول است. یعنی عامل اقتصادی بر مشارکت مرزنشینان مؤثر است و فرض H_1 تأیید می شود.

فرض H_0 : عامل اقتصادی از عوامل مؤثر بر مشارکت مرزنشینان در پیشگیری از وقوع جرائم مرزی نیست

فرض H_1 : عامل اقتصادی از عوامل مؤثر بر مشارکت مرزنشینان در پیشگیری از وقوع جرائم مرزی است

جدول ۷: آزمون فرضیه دوم

	t آماره	درجه آزادی	سطح معنی داری	اختلاف میانگین	فاصله اطمینان ۰.۹۵	
					حد بالا	حد پایین
عامل اقتصادی	۸۸.۳۳۸	۸۶	۰.۰۰۰	۴.۳۹۹۴۳	۴.۳۰۰۴	۴.۴۹۸۴

فرضیه اصلی سوم: از نظر پاسخ دهندگان، عامل سیاسی، از عوامل مؤثر بر مشارکت مرزنشینان در پیشگیری از وقوع جرائم مرزی است.

با توجه به مقدار آزمون t و سطح معنی داری ۰.۰۰۰ (جدول ۸) مشخص می شود که فرضیه فوق در سطح اطمینان ۹۵ درصد مورد قبول است. یعنی عامل سیاسی بر مشارکت مرزنشینان مؤثر است و فرض H_1 تأیید می شود.

فرض H_0 : عامل سیاسی از عوامل مؤثر بر مشارکت مرزنشینان در پیشگیری از وقوع جرائم مرزی نیست

فرض H_1 : عامل سیاسی از عوامل مؤثر بر مشارکت مرزنشینان در پیشگیری از وقوع جرائم مرزی است

جدول ۸: آزمون فرضیه سوم

	t آماره	درجه آزادی	سطح معنی داری	اختلاف میانگین	فاصله اطمینان ۰.۹۵	
					حد بالا	حد پایین
عامل سیاسی	۸۳.۳۵۷	۸۶	۰.۰۰۰	۴.۳۱۸۹۷	۴.۲۱۶۰	۴.۴۲۲۰

فرضیه اصلی چهارم: از نظر پاسخ دهندگان، عامل فرهنگی، از عوامل مؤثر بر مشارکت مرزنشینان در پیشگیری از وقوع جرائم مرزی است.

با توجه به مقدار آزمون t و سطح معنی داری ۰.۰۰۰ (جدول ۹) مشخص می شود که فرضیه فوق در سطح اطمینان ۹۵ درصد مورد قبول است. یعنی عامل فرهنگی بر مشارکت مرزنشینان مؤثر است و فرض H_1 تأیید می شود.

فرض H_0 : عامل فرهنگی از عوامل مؤثر بر مشارکت مرزنشینان در پیشگیری از وقوع

جرائم مرزی نیست

فرض H_1 : عامل فرهنگی از عوامل مؤثر بر مشارکت مرزنشینان در پیشگیری از وقوع

جرائم مرزی است

جدول ۹: آزمون فرضیه چهارم

	آماره t	درجه آزادی	سطح معنی داری	اختلاف میانگین	فاصله اطمینان ۰.۹۵	
					حد بالا	حد پایین
عامل فرهنگی	۶۵۸۴۷	۸۶	۰.۰۰۰	۴.۱۴۰۸۰	۴.۰۱۵۸	۴.۲۶۵۸

با توجه به نتایج حاصل از آزمون‌های آماری و میزان آماره آزمون به دست آمده برای چهار عامل اصلی اجتماعی و اقتصادی و سیاسی و فرهنگی، چهار فرضیه اصلی (جدول ۶ تا ۹) پذیرفته شده‌اند، به عبارت دیگر از نظر پاسخ دهندگان عوامل اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی از عوامل مؤثر بر مشارکت مرزنشینان در پیشگیری از وقوع جرائم مرزی هستند. در خصوص فرضیه‌های فرعی تحقیق (جدول ۱۰)، مقادیر حاصل از این جدول، نشان دهنده تأیید کلیه فرضیه‌ها می‌باشد. این مسئله دال بر اثربخش بودن عوامل سیاست‌های تشویقی، تعامل سازنده با مرزنشینان، مشارکت مرزنشینان در امور اجرایی، توسعه مراکز رفاهی، عمران و آبادانی مرزها، ایجاد تعاونی‌های مرزنشینان، سرمایه‌گذاری، ایجاد و توسعه بازارچه‌های مرزی، وابستگی مرزنشینان به حکومت، روابط سیاسی دو کشور، پاسخگو بودن نظام به خواسته‌های مرزنشینان، آموزش همگانی، تعامل با دانشگاه‌ها، توسعه شبکه رسانه‌ای، وجود مطبوعات و نشریات بومی، می‌باشد.

جدول ۱۰: آزمون مقایسه میانگین برای متغیرهای تحقیق

فرضیه‌های فرعی تحقیق	آماره آزمون	درجه آزادی	سطح معناداری	تفاوت میانگین	فاصله اطمینان ۰.۹۵	
					حد بالا	حد پایین
سیاست‌های تشویقی	۲۳۸۷۶	۸۶	۰.۰۰۰	۱.۳۳۳	۱.۲۲	۱.۴۴

تعامل سازنده با مرزنشینان	۲۳.۷۴۱	۸۶	.۰۰۰	۱.۴۳۷	۱.۳۲	۱.۵۶
مشارکت مرزنشینان در امور اجرایی	۱۸.۷۵۱	۸۶	.۰۰۰	۱.۳۷۹	۱.۲۳	۱.۵۳
توسعه مراکز رفاهی	۱۷.۶۹۶	۸۶	.۰۰۰	۱.۳۵۶	۱.۲۰	۱.۵۱
عمران و آبادانی مرزها	۹.۴۰۰	۸۶	.۰۰۰	.۸۹۷	.۷۱	۱.۰۹
ایجاد تعاونی‌های مرزنشینان	۲۰.۵۹۰	۸۶	.۰۰۰	۱.۴۶۰	۱.۳۲	۱.۶۰
سرمایه‌گذاری	۱۲.۴۶۶	۸۶	.۰۰۰	۱.۱۳۸	.۹۶	۱.۳۲
ایجاد و توسعه بازارچه‌های مرزی	۱۶.۰۵۶	۸۶	.۰۰۰	۱.۲۰۷	۱.۰۶	۱.۳۶
وابستگی و مرزنشینان به حکومت	۱۷.۸۵۹	۸۶	.۰۰۰	۱.۳۲۲	۱.۱۷	۱.۴۷
روابط سیاسی مطلوب دو کشور	۲۳.۳۹۶	۸۶	.۰۰۰	۱.۵۶۶	۱.۴۳	۱.۷۰
عملکرد نهادهای حاکمیتی	۱۶.۸۷۴	۸۶	.۰۰۰	۱.۲۰۷	۱.۰۶	۱.۳۵
پاسخگو بودن نظام به خواسته‌های مرزنشینان	۱۴.۷۲۳	۸۶	.۰۰۰	۱.۲۰۷	۱.۰۴	۱.۳۷
آموزش همگانی	۱۶.۱۴۸	۸۶	.۰۰۰	۱.۲۳۰	۱.۰۸	۱.۳۸
تعامل با دانشگاه‌ها	۱۷.۲۸۹	۸۶	.۰۰۰	۱.۲۹۹	۱.۱۵	۱.۴۵
توسعه شبکه رسانه‌ای	۱۶.۷۶۳	۸۶	.۰۰۰	۱.۳۳۳	۱.۱۸	۱.۴۹
وجود مطبوعات و نشریات بومی	۲۶.۰۸۶	۸۶	.۰۰۰	۱.۵۷۵	۱.۴۵	۱.۶۹

آزمون فریدمن

برای بررسی یکسان بودن اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر مشارکت مرزنشینان در پیشگیری از وقوع جرائم مرزی فرض‌های زیر را آزمون کرده و با استفاده از نتایج جدول فرض صفر رد می‌شود. یعنی عوامل مؤثر بر مشارکت مرزنشینان در پیشگیری از وقوع جرائم مرزی دارای اولویت‌های متفاوت هستند.

عوامل مؤثر بر مشارکت مرزنشینان در پیشگیری از وقوع جرائم مرزی دارای اولویت‌های

یکسان هستند: H_0

عوامل مؤثر بر مشارکت مرزنشینان در پیشگیری از وقوع جرایم مرزی دارای اولویت های

متفاوت هستند: H_1

تعداد مشاهدات	۸۷
اماره کای دو	۸۱.۶۰۶
درجه آزادی	۱۵
سطح معنی داری	.۰۰۰

با استفاده از آزمون فریدمن به رتبه بندی عوامل مؤثر بر مشارکت مرزنشینان در پیشگیری از وقوع جرائم مرزی می پردازیم تا میزان اولویت در توجه و تمرکز به هر کدام از عوامل مشخص گردد. بدین ترتیب با توجه به جدول، مؤثرترین عامل بر مشارکت مرزنشینان در پیشگیری از وقوع جرائم مرزی، پاسخگو بودن نظام به خواسته های مرزنشینان می باشد و پیشنهاد می شود مدیران محترم ناجا این مسئله را مورد توجه قرار دهند. پس از این عامل موارد، سرمایه گذاری، عمران و آبادانی مرزها، تعامل سازنده با مرزنشینان و مشارکت مرزنشینان در امور اجرایی به ترتیب در رتبه های بعدی اثربخشی قرار می گیرند.

جدول ۱۲: نتایج آزمون فریدمن برای رتبه بندی

عوامل مؤثر بر مشارکت مرزنشینان

رتبه میانگین	عنوان طبقه
۸.۴۰	سیاست های تشویقی
۹.۱۰	تعامل سازنده با مرزنشینان
۸.۹۶	مشارکت مرزنشینان در امور اجرایی
۸.۷۶	توسعه مراکز رفاهی
۹.۶۶	عمران و آبادانی مرزها
۸.۰۴	ایجاد تعاونی های مرزنشینان
۱۰.۱۴	سرمایه گذاری

ایجاد و توسعه بازارچه‌های مرزی	۸.۶۴
وابستگی و مرزنشینان به حکومت	۸.۲۵
روابط سیاسی مطلوب دو کشور	۷.۷۹
عملکرد نهادهای حاکمیتی	۷.۶۳
پاسخگو بودن نظام به خواسته‌های مرزنشینان	۱۰.۲۰
آموزش همگانی	۸.۶۷
تعامل با دانشگاه‌ها	۷.۸۷
توسعه شبکه رسانه‌ای	۷.۶۱
وجود مطبوعات و نشریات بومی	۶.۲۶

بحث و نتیجه‌گیری

در گذشته مفهوم مشارکت به سهیم بودن مردم در تعاون، همیاری و مددکاری اجتماعی منحصر می‌شد، لیکن امروزه این مفهوم گسترش یافته و همزمان با رشد فناوری و پیشرفت جوامع در دیگر رویدادهای اجتماعی نیز ورود کرده که از آن جمله می‌توان به مشارکت در رویدادهای امنیتی شهرها اشاره کرد. مشارکت از مهم‌ترین مؤلفه‌های تشکیل‌دهنده یک نظام مردم‌سالار و مبتنی بر دموکراسی و در واقع یکی از واقعیت‌های اجتماعی است که قابلیت تسری در کلیه مقولات را دارد، چراکه با گسترش این پدیده است که بسیاری از نابسامانی‌ها، کمبودها و معضلات جوامع با کمک و همیاری مردم مرتفع می‌گردد. از سوی دیگر با گسترش شهرها و لزوم همه‌جانبه برقراری امنیت توسط نیروهای پلیس این گستره بیش‌ازپیش در سالیان اخیر مورد توجه قرار گرفته است، به طوری که امروزه دیگر برقراری امنیت در شهرها و به ویژه مرزها به تنهایی توسط پلیس امکان‌پذیر نبوده و لزوم تشریک‌مساعی و همیاری همه‌جانبه نیروهای مردمی در قالب مشارکت در پیشگیری از جرائم بیش‌ازپیش احساس می‌گردد و در واقع می‌توان گفت مشارکت شهروندان در مدیریت جوامع باعث ایجاد انسجام اجتماعی، کاهش هزینه خدمات و نیز کاهش

آسیب پذیری را به دنبال خواهد داشت. در این میان شهرهای مرزی به دلیل حساسیت و تماس های بیرونی از ویژگی های خاصی برخوردارند، وجود انواع جرائم مرزی در دو سوی مرز و آسیب پذیری و تهدیدات گوناگون باعث توجه دوچندان به مناطق مرزی در همه برهه ها گردیده است که در این بین نیروهای پلیس به تنهایی قادر به مرتفع نمودن معضلات و مشکلات نبوده و نیازمند کمک و همکاری نیروهای مردمی در پیشگیری از انواع جرائم مرزی احساس گردیده است. نکته حائز اهمیت در این میانان است که ارتقاء مشارکت مرزنشینان در مدیریت و تصمیم گیری های مرزی در بلندمدت موجب تعامل هر چه بیشتر با مرزبانان، افزایش احساس وحدت و یگانگی در شهرستان مرزی آستارا می گردد و در نتیجه به کاهش جرائم مرزی منجر خواهد شد. از سویی مشارکت مرزنشینان در ایجاد فضای امنیت پایدار برای منطقه مورد مطالعه مفید بوده و دگرگونی های مثبتی را در آینده خواهد داشت. به طور کلی می توان گفت که مؤلفه ها و عواملی همچون اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی از عمده ترین مؤلفه های تأثیرگذار بر ارتقای مشارکت مرزنشینان در پیشگیری از وقوع جرائم در شهرستان مرزی آستارا و دیگر شهرهای مرزی با ویژگی های مشابه می باشد. علاوه بر این مؤثرترین عامل بر مشارکت مرزنشینان در پیشگیری از وقوع جرائم مرزی، پاسخگو بودن نظام به خواسته های مرزنشینان می باشد و پس از این عامل موارد، سرمایه گذاری، عمران و آبادانی مرزها، تعامل سازنده با مرزنشینان و مشارکت مرزنشینان در امور اجرایی به ترتیب در رتبه های بعدی اثربخشی قرار می گیرند. بنابراین برای ارتقاء مشارکت مرزنشینان می بایست به کلیه این شاخص ها توجه بیشتری معطوف داشت و در نهایت می توان دریافت که بین دیدگاه مرزنشینان شهرستان مرزی آستارا در مورد مؤلفه های مؤثر در ارتقاء و پیشگیری از جرائم مرزی تفاوت وجود دارد.

پیشنهادها

- در راستای تحقق ارتقاء مشارکت مرزنشینان در پیشگیری از جرائم مرزی در شهرستان مرزی آستارا به عنوان جامعه آماری تحقیق، پیشنهاد می شود:

- استفاده از دانش آموزان مرزنشین به عنوان «همیاران مرز» در امر پیشگیری از وقوع جرائم مرزی به مرزبانان کمک شایانی نمایند. زیرا دانش آموزان به خاطر حس مسئولیتی که به آن‌ها واگذار می‌شود، می‌توانند خانواده‌ها و دوستان خود را نظارت نمایند تا از وقوع و انجام جرائم مرزی جلوگیری نمایند. (انجام چنین طرحی در راهنمایی و رانندگی تحت عنوان «همیار پلیس» با موفقیت همراه بود که اثرات مثبتی را به همراه داشت).
- حضور مرزداران به عنوان کارشناس امور مرزی در مدارس و انجام سخنرانی و مشاوره به دانش آموزان نه تنها می‌تواند زمینه‌های آموزش مباحث مرزی را به دنبال داشته باشد، از سوی دیگر می‌تواند بستر و زمینه تعامل دوسویه بین دانش آموزان و مرزداران را فراهم نماید که این کمک شایانی به حس اعتماد می‌شود تا از این طریق مشکلات مرزی و جرائمی که در حال وقوع است توسط دانش آموزان به مرزداران منتقل شود.
- توجه به توانمندسازی مرزنشینان به عنوان اصلی‌ترین سرمایه مرزی با نگرش به ابعاد فردی و گروهی به منظور ارتقاء کارایی و بهره‌وری مدیریت مرزی در تعامل سازنده با مرزبانان در پیشگیری از وقوع جرائم.
- اطلاع‌رسانی و توجه به آموزش مرزنشینان در راستای نهادینه نمودن فرهنگ مشارکت مرزی همه‌جانبه.
- حفظ و ترویج مشارکت مرزنشینان و ایجاد فضای صمیمی با آن‌ها در راستای کسب گزارش‌ها و اخبار مرزی به منظور حفظ و ارتقای اثربخشی عملکرد مدیریت مرزی.
- برقراری عدالت همه‌جانبه در شهرستان مرزی آستارا برای مرزنشینان و مبارزه با بیکاری، تبعیض و هرگونه ضعفی که باعث و عامل ورود مرزنشینان به انجام جرائم مرزی گردد.

- تلاش برای ارتقاء توسعه، سرمایه‌گذاری، رفاه، خدمات و امکانات برای مرزنشینان در جنبه‌های مادی و معنوی.
- ارتقاء سطح سواد و فرهنگ عموم شهرستان آستارا از طریق گسترش آموزش‌های عمومی، حرفه‌ای و تخصصی توسط ادارات و نهادهای چون فرهنگ و ارشاد اسلامی و دانشگاه‌های سطح حوزه مرزی.
- ایجاد فرهنگسراهای قومی و محلی و همچنین ایجاد برنامه‌های رادیو و تلویزیونی به زبان‌های محلی.
- فراهم نمودن بستر لازم در جهت شنیدن مشکلات و معضلات مرزنشینان توسط فرماندهان مرزی.
- در خاتمه امید است که مرزبانان بر نحوه تعامل سازنده با مرزنشینان در سطح حوزه مرزی خود بیش از پیش ممارست داشته باشند که با ایجاد تمهیدات و بسترهای مناسب می‌توان زمینه‌ساز ارتقاء مشارکت مرزنشینان در مدیریت مرزی گردید.

فهرست منابع

- ابیلی، خدایار، نادری، ابوالقاسم، اورعی یزدانی، بدرالدین و ناستی زایی، ناصر. (۱۳۹۲). طراحی الگوی مدیریت مشارکتی (مطالعه موردی: مدارس شهر زاهدان). نشریه پژوهش‌های مدیریت عمومی. فصلنامه علمی پژوهشی دانشکده مدیریت و حسابداری (دانشگاه سیستان و بلوچستان). سال ششم. شماره بیست و یکم.
- ادیسی، افسانه و شجاعی، مرجان. (۱۳۹۱). بررسی عوامل مؤثر بر مشارکت اجتماعی ساکنین در تحقق طرح‌های توسعه شهری «نمونه موردی: پیاده‌راه سازی حوزه تاریخی شهر تهران منطقه ۱۲». فصلنامه علمی پژوهشی برنامه ریزی رفاه و توسعه اجتماعی دانشکده علوم اجتماعی (دانشگاه علامه طباطبائی). شماره ۱۳.

- اصغر زاده، سمیه و توفیق، شهلا. (۱۳۹۰). نقش پلیس زن در آموزش مقاومت دختران دانش آموز در برابر سوء مصرف مواد مخدر. مجموعه مقالات همایش پلیس زن و پیشگیری از مواد مخدر و روان گردان. تهران: انتشارات دانشگاه علوم انتظامی امین.
- پورمحمدی، محمدرضا، طورانی، علی، تیموری، راضیه، احمدی، اسماعیل و صفدری، امین. (۱۳۹۲). ارزیابی و رتبه بندی عوامل تأثیرگذار بر مشارکت شهروندان در فرایند مدیریت شهری (مطالعه موردی: منطقه ۲ شهرداری تبریز). نشریه پژوهش های جغرافیا و برنامه ریزی شهری. فصلنامه علمی پژوهشی. دانشکده جغرافیا (دانشگاه تهران). دوره ۱. شماره ۱.
- زبینه کپته، عدالت، عسکری، مهدی و یوسفی فرد، سمیه. (۱۳۹۲). ایجاد اشتغال در مناطق مرزی و تأثیر آن بر امنیت منطقه (مطالعه موردی: شهرستان مرزی آستارا). نشریه علوم و فنون مرزی. علمی ترویجی. دانشکده علوم و فنون مرزی (دانشگاه علوم انتظامی امین). سال چهارم. شماره ۲.
- ستایش، حسن. (۱۳۹۱). شهرهای مرزی و امنیت فرهنگی. مجموعه مقالات همایش ملی شهرهای مرزی و امنیت، چالش ها و رهیافت ها (دانشگاه سیستان و بلوچستان).
- صالحی فرد، محمد. (۱۳۸۹). خصوصی سازی بازارچه های مرزی (ضرورت ها، پیامدها، چالش ها و راهکارها). مجموعه مقالات همایش ملی پایانه ها و بازارچه ها، چالش ها و فرصت ها (دانشگاه ایلام).
- عباسی، علیرضا. (۱۳۹۲). مشارکت اجتماعی چیست؟. خبرگزاری فارس.
- عزیززاده اقدم، محمدباقر، عباس زاده، محمد، کوهی، کمال و مختاری، داود. (۱۳۹۲). نهادهای شهری و مشارکت شهروندان در اداره: امور شهری (مطالعه موردی: شهر اصفهان). نشریه پژوهش های جغرافیای انسانی. فصلنامه علمی پژوهشی. دانشکده جغرافیا (دانشگاه تهران). سال پنجم. شماره هشتاد و چهار.
- علی مددی، محسن. (۱۳۹۲). راهکارهای مشارکت مستقیم مردم مرزنشین در ایجاد امنیت پایدار در مرز ایران و پاکستان (مطالعه موردی: استان سیستان و بلوچستان). طرح تحقیقاتی مرکز تحقیقات و مطالعات فرماندهی مرزبانی ناجا (چاپ نشد).

- فرجی، لیلا و فعلی، جواد (۱۳۸۹). بررسی تأثیر سرمایه‌های اجتماعی و فرهنگی بر میزان مشارکت زنان در سازمان‌های غیردولتی. فصلنامه علمی پژوهشی برنامه ریزی رفاه و توسعه اجتماعی. دانشکده علوم اجتماعی (دانشگاه علامه طباطبائی). شماره چهارم.
- قاسمی پویا، ابراهیم. (۱۳۸۰). مشارکت مردمی در آموزش و پرورش (چاپ اول). تهران: انتشارات پژوهشکده تعلیم و تربیت.
- کماسی، حسین و خدادادی، علی. (۱۳۹۱). سنجش میزان و نوع مشارکت شهروندان با پلیس در برقراری نظم و امنیت شهرهای مرزی (نمونه موردی: شهر مرزی زاهدان). همایش ملی شهرهای مرزی و امنیت، چالش‌ها و رهیافت‌ها (دانشگاه سیستان و بلوچستان).
- -کرمی، سمیرا و سراج، محمد. (۱۳۹۰). پلیس زن و پیشگیری جامعه‌محور از جرائم مرتبط با مواد مخدر و روان‌گردان در بین زنان و کودکان با تمرکز بر رسانه. مجموعه مقالات همایش پلیس زن و پیشگیری از مواد مخدر و روان‌گردان. تهران: انتشارات دانشگاه علوم انتظامی امین.
- گلابی، فاطمه و حاجی لو، فتنه. (۱۳۹۱). بررسی جامعه‌شناختی برخی عوامل مؤثر بر میزان مشارکت سیاسی زنان (مطالعه موردی استان آذربایجان شرقی). نشریه مطالعات و تحقیقات اجتماعی در ایران. فصلنامه علمی پژوهشی. موسسه مطالعات و علوم اجتماعی (دانشگاه تهران). دوره یک. شماره یک.
- گلابی، فاطمه و رضایی، اکرم. (۱۳۹۲). بررسی تأثیر مشارکت اجتماعی بر مدارای اجتماعی در بین دانشجویان. نشریه مطالعات و تحقیقات اجتماعی در ایران. فصلنامه علمی پژوهشی. موسسه مطالعات و علوم اجتماعی (دانشگاه تهران). دوره دو. شماره یک.
- ملک حسینی، محمدتقی. (۱۳۹۲). عوامل اقتصادی، اجتماعی و سیاسی تأثیرگذار بر مشارکت مرزنشینان در ارتقاء امنیت مناطق مرزی (مطالعه موردی: شهر مرزی اینچه برون). پایان‌نامه کارشناسی ارشد (چاپ نشده). دانشگاه آزاد اسلامی واحد آزادشهر.
- ملک حسینی، محمدتقی و محمدی، عبدالحمید. (۱۳۹۳). مشارکت مرزنشینان راهکاری جهت دستیابی به امنیت پایدار اجتماعی (مورد مطالعه: شهر مرزی اینچه برون). پژوهش‌نامه

مطالعات مرزی. فصلنامه علمی پژوهشی (مرکز تحقیقات و مطالعات فرماندهی مرزبانی ناجا). شماره ۱. دوره ۲.

- مهدوی، سید محمدصادق و رحمانی خلیلی، احسان. (۱۳۸۷). بررسی تأثیر دینداری بر مشارکت اجتماعی شهروندان تهرانی. پژوهش نامه علوم اجتماعی. فصلنامه علمی پژوهشی. (دانشگاه آزاد اسلامی واحد گرمسار). سال دوم. شماره چهارم.
- میرساردو، طاهره و حسینی، سید موسی. (۱۳۸۹). بررسی نقش مشارکت‌های مردمی در پیشگیری از سرقت منزل. پژوهش نامه علوم اجتماعی. فصلنامه علمی پژوهشی. (دانشگاه آزاد اسلامی واحد گرمسار). سال چهارم. شماره چهارم.
- معین، محمد. (۱۳۷۵). فرهنگ فارسی معین (چاپ چهارم). تهران: انتشارات امیرکبیر.
- نجفی ابرندآبادی، علی حسین. (۱۳۸۳). مباحثی در علوم جنایی، تقریرات درس جرم‌شناسی، برنامه درسی مقاطع کارشناسی ارشد و دکتری، به کوشش شهرام ابراهیمی.
- ولیدی، محمد صالح. (۱۳۸۴). اصول و مبانی پیشگیری از وقوع جرم (چاپ اول). تهران: انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز.
- هانتینگتون، ساموئل. (۱۳۷۰). سامان سیاسی در جوامع دستخوش دگرگون (چاپ اول). ترجمه محسن ثلاثی. تهران: نشر علم. (تاریخ انتشار به زبان اصلی، ۱۹۸۶).
- Chandoevrit, W.& Yongyuth,C.& Srawooth P. (2004), Thailand,Scross Border Economy, A case study of Sa Kaeoand Chiangrai, Thailand Development Resource Institute(TDRI)
- Lekunze,R,B. (2001).Assessing Participation in integrated water resource management. The role of youth in community water management projects in Cameron.lumes, Land university masters programmers in environmental sciences.p.49-63.
- Midgley, James, Anthony Hall, Margaret Hardiman, and Dhanpaul Narine. (1989).
- Community Participation, Social Development, and the State, London, UK: Methuen.p.23.
- Prager,K& H.Posthumus. (2010). Adopting sustainable soil management the role of socio- economic factors. 16th Annual international sustainable Development Research conference in Hong Kong.pp.32.